

יוסי ברגר

חופשת קיץ

אין ספק שמרפי היה מילואימניק

גל פרל, חוקר במרכז דדו וסרן (מיל.) בעוצבת הצנחנים "חיצי האש"

הספר "חופשת קיץ" שכתב יוסי ברגר על חוויותיו כסמג"ד צנחנים במילואים במלחמת לבנון השנייה ידבר לכל מילואימניק ומילואימניקית. הוא ממחיש את העוצמה שיש בכוחות המילואים של צה"ל, שבגרותם וניסיונם הם מכפיל כוח, ומוטב שיקראו בו מפקדי הצבא הבכירים, שכן הם יהיו אלה שיפקדו עליהם ביום פקודה.

הביטוי "זר לא יבין זאת" מתאים כשמדברים על שירות מילואים קרבי בצבא היבשה בשלושים השנים האחרונות. מי שלא עשה מילואים, או אפילו שירת כחייל קרבי בסדיר, פשוט לא יבין על מה מדברים ומה כל הבכי והנהי של חברי אותו מועדון אקסקלוסיבי, שמספר החברים בו הלך ופחת לאורך השנים. אם בכל זאת יבקש מישו לנסות לתהות על קנקנה של התופעה ששמה שירות מילואים בישראל של שנות ה-2000, הרי שאין טוב מהספר "חופשת קיץ" שכתב סא"ל (מיל.) יוסי ברגר (הוצאת רימונים, 2010).

בספר תיאר ברגר, שעשה "את המסלול בצנחנים" (עמ' 13), את חוויותיו כסמג"ד צנחנים במילואים (גדוד 9263 בחטיבה 226) במלחמת לבנון השנייה. מעט מאוד ספרים נכתבו על שירות המילואים בצה"ל בשני העשורים האחרונים מהזווית של אלו שעושים במלאכה, וספרו של ברגר בולט מעל כולם בשל כתיבתו הבהירה, העובדה ששילב היטב בין חוויותיו מהשירות הסדיר ומשירות המילואים, ובשל חוויותיו ממלחמת לבנון השנייה שנקראות כמיקרוקוסמוס למערך המילואים כולו במלחמה ההיא. אף שהמחבר שילב בו, כאמור, גם חוויות משירותו הסדיר, ניכר שהדגש הוא על מילואים ופיקוד במלחמה.

לשחק בחיילים

"אין ספק שמרפי היה מילואימניק" (עמ' 20), קבע וצדק. מה שלא יהיה, כתב, "תמיד יוצא שהמילואים נופלים על אירוע משפחתי, חג, השיפוץ של הבית, המחלות של הילדים, הקטיף של התפוחים, מבחני הסמסטר באוניברסיטה, סגירת שנה בעסק, החופשה המתוכננת בחו"ל, החתונה של האח, העברת הדירה, הטסט של האוטו... " (עמ' 20). וכך גם בקיץ 2006. במקרה של ברגר, המלחמה הביאה לביטול חופשה לציון יום ההולדת של אשתו (שכבר התרגלה לכך שהמילואים של בעלה "חירבו" לה את התכניות).

עם פרוץ המלחמה פעל סגל הפיקוד של הגדוד, בראשות המג"ד, סא"ל (מיל). אבי לוי, בכדי לשכנע את הפיקוד הבכיר של הצבא לגייסם. מרגע הגיוס, כתב, "דתיים, חילונים, סטודנטים, מובטלים, בעלי שיער ארוך, קירחים, מנהלי חברות, עובדי ייצור, ימנים, שמאלנים, נשואים, רווקים, גרושים – פסיפס אנושי מרתק, שמשותף לכולם הוא שיחת טלפון שקיבלו באישון לילה ושגרמה להם לשמוט הכול, ללא שום התראה מוקדמת, ולהגיע לשחק בחיילים" (עמ' 25).

את השנה שקדמה למלחמה הגדיר כראשית "הקבורה של שירות המילואים כפי שהיכרנו עד היום. כל טענותינו לגבי שימור היכולות לקראת עימות עתידי והדגשת הלכידות החברתית כערך עליון, נשחקו במגרסת הנימוקים התקציביים" (עמ' 27). יש דברים, כתב, "שאינם נמדדים בכסף או בסעיף תקציבי כזה או אחר. ערכים של רעות ואחוה שמחברים בין האנשים וגורמים להם להגיע למילואים, בוטלו כלאחר יד" (עמ' 27).

מוטב שהדרג הפיקודי הבכיר של הצבא יזכור זאת כשהוא מחליט על קיצוץ באימון וציוד מערך המילואים. זה כמו תעודת ביטוח, וביום גשום מה שלא הוכן, אומן וצויד מראש, כפי שגילו חיילי המילואים במלחמת לבנון השנייה, לא יהיה. גם מס הכניסה ללחימה יהיה בהתאם.

"הודות ליוזמתו של בועז המח"ט, הגדוד שלנו ושאר יחידות החטיבה הכפילו את פעולותיהם בשנה שעברה" (עמ' 27), כתב. בין היתר, עברו הגדודים "אימון גדודי מלא בשטחי רמת הגולן. אין ספק שהחיילים המתחילים למלא את הימ"ח הם בעלי הכשירות הגבוהה ביותר במערך המילואים ובצבא הסדיר כאחד" (עמ' 27). האימונים הללו, העידו החיילים, דימו היטב את המלחמה שפגשו בלבנון והכינו אותם היטב אליה (הראל ויששכרוף, 2008, עמ' 84-85). מכאן, שגם בתקופות

שבהם ישנם פחות משאבים ואימונים עדיין יש מה לעשות בכדי לשפר את כשירות היחידה למלחמה.

אמנם הגדוד היה הראשון מבין גדודי החטיבה שגויס, אך הוא נשלח לתגבר את גזרת רמת הגולן. כשהשקיף בסיור מזרחה, ראה המחבר, "עמוק בתוך סוריה, את תל שאמס, שנכבש במלחמת יום הכיפורים עלידי הגדוד שלי בפיקודו של המג"ד דאז, אלישע שלם" (עמ' 32). גדוד הצנחנים, בפיקוד שלם, כבש אז את התל בהתקפת לילה מפתיעה, שהיתה לאחד מקרבות החי"ר המוצלחים ביותר שניהל צה"ל במלחמה כולה. בהמשך המלחמה ב-1973 כבש הגדוד את מוצב החרמון הסורי, לאחר שהונחת ממסוקים.

כניסת כוחות חטיבת הצנחנים מילואים 226 ללבנון ב-2006, (צילום: צחי זקס)

"כל דור והמלחמה שלו"

מאחר והגדוד תפס קו ברמת הגולן, תחילה נכנס רק כוח מן הגדוד, בפיקוד ברגר, עם כוחות החטיבה ללבנון. לכל דור יש את המלחמה שלו, אמר לאנשיו בטרם חציית הגבול ללבנון, "והפעם הגיע תורנו" (עמ' 108). הכוח בפיקודו נע לעבר הכפר טייבה ושם תפס מספר בתים ובהם נערך להמשך לחימה. תיאורו כיצד הוביל כוח לטיהור בתים ריקים, בשל הקושי בזיהוי חוליית פעילי חזבאללה שפתחה על הכוח שלו באש, המחיש עד כמה צה"ל לחם אז באויב מיומן, שהקפיד לעקוץ ולהיעלם.

כבר שם הלך והתבהר הפער בין דפוס הלחימה באנתיפאדה השנייה, למלחמה של ממש. הלחימה באיו"ש כללה בעיקר מעצרים, והיתה מבוססת על עליונות מודיעינית והפעלת כוח מדודה ומדויקת. במלחמה, לעומת זאת, אייהוודאות

גדולה, המודיעין חסר (וכך גם כמעט כל השאר) והפעלת הכוח שונה לגמרי והרבה יותר אגרסיבית. כוחות המילואים, שייעודם העיקרי המלחמה, הסתגלו לכך מהר יותר מכוחות הצבא הסדיר.

לאחר הלילה ראשון בכפר סיפר להם המח"ט, אל"ם בועז עמידרור, "שהגדס"ר נתקל באל עדייסה ושיש לו מספר פצועים, אבל הצליח להרוג מחבלים" (עמ' 112). כוח הגדס"ר, בפיקוד סא"ל (מיל.) איתן זימרן, זיהה חוליית פעילי חזבאללה שאנשיה לבושים כחיילי צה"ל והיסס לפתוח באש. הספק הוסר כשהתברר שאחד הפעילים נעל נעלי ספורט אדומות. הכוח ירה ופגע בכמה מהם. המסקנה, כתב לימים המח"ט בספר שפרסם, היא שאסור לצאת לקרב מצוקמקים (עמידרור, 2017, עמ' 129).

המלחמה התאפיינה במהלכים לא סדורים ומהוססים, ואחד הביטויים לכך היה הכנסה והוצאה של כוחות מלבנון, ובהם הכוח בפיקוד ברגר שלאחר כיומיים של לחימה שב ארצה. בדרכם חזרה הצטרף המחבר למפגש של המח"ט עם מפקד גדוד אחר בחטיבה, סא"ל (מיל.) נמרוד רגב, ש-12 מאנשיו נהרגו מפגיעת רקטה בכפר גלעדי כמה ימים קודם לכן. למרות המכה הקשה, המג"ד ומפקדי המשנה, במפגן מנהיגות מרשים, אוששו את הגדוד והובילו אותו בהמשך המלחמה, במהלכה פגעו אנשיו בפעילי חזבאללה והשלימו את המשימות שהוטלו עליהם. כמה ימים מאוחר יותר, לאחר שהגדוד שוחרר מהמשימה ברמת הגולן, הוטל עליו לתקוף לצד הגדס"ר את הכפר מרכבה. הכוח בפיקוד ברגר נועד לשמש כרתק שיחפה על המתקפה הגדודית. כבר בתחילתו של הקרב נתקל כוח מהגדוד בפעילי חזבאללה, שבה נפצעו מ"מ ומ"פ. תמונתו של תומר בודהנה, המ"פ הפצוע, מפונה על אלונקה ממנחת המסוקים תוך שהוא מניף את ידו ומסמן "ויי" לניצחון, היתה לאחד מסמלי המלחמה.

"הרתק השני של הגדס"ר מזהה מחבלים ויורה עליהם טילי עורב" (עמ' 133), כתב. ברגר מצדו "מסיט את הרתק מערבית ממקום ההיתקלות, ופותח באש על שיפולי הקסבה כדי לנסות לדפוק את המחבלים במידה שיברחו או שיזמנו תגבורת" (עמ' 133). בהמשך, סיפר, עבר "דיווח בקשר על כך שהמחבלים במתחם משדרים אותות מצוקה ושיש להם הרוגים ופצועים" (עמ' 133).

במבצע האחרון של במלחמה הוטל על גדוד מהחטיבה, בפיקוד סא"ל (מיל.) עמוס בריזל, לכבוש את הכפר הלבנוני אליקוצייר. אף שלא היו ברשות הגדוד

עזרי מודיעין מספקים לקיום נוהל קרב בסיסי, התעקש המג"ד, והפגין יוזמה ואלתור. קצין האג"ם של הגדוד, רס"ן (מיל.) חיים שאול, שרטט מרשם קרב על גבי מפות נייר שהתבסס על תצפית שביצע מטה הגדוד על הכפר, מספר ימים קודם לכן. המרשם הועתק והופץ לפלוגות והגדוד כבש את הכפר (בריזל, 2016). דפוס כזה אינו מתרחש, על-פי רוב, במערך הסדיר, והוא מעיד על גישת "Can-Do" של מסוגלות וביטחון ביכולת כמו גם של חשיבה יצירתית ודבקות במשימה שאופיינית לכוחות המילואים של צה"ל.

החטיבה, והגדוד בתוכה, עמדה במשימותיה, פגעה בפעילי חזבאללה, ותפקדה היטב. אך סיפורה אינו שונה מהותית מסיפור המלחמה כולה, שבה הפעיל צה"ל את הכוח באופן מגומגם, מבולבל, ולא פעם באופן שלא שירת את המטרות שנועד להשיג.

במילואים כל התא המשפחתי נושא בנטל

ברגר הוציא מתחת ידו ספר מרתק, כתוב היטב, שידבר לכל מילואימניק ומילואימניקית. גם הפרק שכתבה אשתו על חוויותיה מהתקופה, חשוב. תיאורה כיצד התמודדה לבדה במשך כמעט חודש, בעיצומו של החופש הגדול, עם המתח והדאגה, הטיפול בילדים והעבודה, המחיש את העובדה שלמילואים אולי הולך אחד מבני הזוג אך התא המשפחתי כולו נושא בעול. בצניעותו הרבה לא ציין המחבר בספר שהוענק לו צ"ש מפקד אוגדה על חלקו בחילוץ פצועים תחת אש במלחמה.

למרות שהספר עוסק בחוויית המילואים במלחמת לבנון השנייה, ולכאורה קהל הקוראים שלו הוא מילואימניקים השותפים לנטל, מוטב שיקראו בו מפקדיו הבכירים של הצבא, מדרג האל"ם ומעלה, שכן אף שהם אינם אנשי מילואים, הם יהיו אלה שיפקדו עליהם ביום פקודה. הקריאה בו תמחיש להם את איכותם של המפקדים והחיילים במילואים, את הצורך לשמר את כשירותם ואת ציודם ברמה טובה וגם את המחיר שהם משלמים על שירותם בחייהם האזרחיים (בבית, בלימודים ובעבודה), שאין להקל בו ראש.

"חופשת קיץ", אם כן, הוא ספר שמתאר היטב את העוצמה שיש בכוחות המילואים של צה"ל, שבגרותם וניסיונם הם מכפיל כוח, במיוחד אם כמאמר עפר שלח, בעצמו מ"פ צנחנים במילואים, הם מצוידים כמו הסדיר רק עם קמטים (שלח, 2015, עמ' 208). אז הם אף עולים באיכותם על הכוח הסדיר.

רשימת מקורות

הראל, עמוס ויששכרוף, אבי (2008). **קורי עכביש**. ידיעות ספרים.
עמידרור, בועז (2017). **חדל אש, צה"ל, צה"ל**. מערכות ומוזן.
שלח, עפר (2015). **האומץ לנצח**. ידיעות ספרים.

ראיונות

בריזל, עמוס (2016). ראיון.